

1r

INFORMATIU DOSSIER

*Ara el que cal és que tot recomenci,
ben certament:
el que més cal
és l'esforç de recomençar
un cop més encara.
Miquel Martí i Pol*

ALERTA
solidària

índex

1. Introducció	3
2. Objectius de la repressió política.....	4 i 5
3. Identificació (intervenció de material).....	6
4. La detenció (en dependències policials, declaració policial i judicial, l'habeas corpus).....	7-11
5. Els teus drets en cas de detenció i consells pràctics	12
6. El registre domiciliari	13
7. Els seguiments	14
8. Algunes normes bàsiques de seguretat	15 i 16
9. Enviament segur de missatges electrònics.....	17 i 18
10.El subjectivisme	19
11.Tortures (objectius i metodologies)	20-27
12.Manual d'interrogatori	28
13.Bibliografia.....	29

INTRODUCCIÓ

Tot sovint ens cauen a les mans tríptics i manuals diversos que tenen per objectiu ser-nos d'ajuda per quan haguem d'encarar la repressió, per exemple en el cas d'una detenció. Però el que hem pogut constatar amb el temps és que malgrat la quantitat de consells i recordatoris que es fan dels nostres drets, aquests no són exigits quan convé simplement perquè no els recordem. De fet, aquest oblit ve provocat per l'enorme desorientació de la persona militant que, en rars ocasions, sap mantenir el cap fred i copsar en la seva exacta magnitud el fet repressiu al qual s'enfronta i el paper què li toca jugar. És doncs un problema de interiorització de la lluita més que no pas un problema de memòria. Per a la persona militant és tant important el coneixement perfecte de les mesures de defensa antirepressiva, com també l'adquisició d'una sòlida base de formació política que permeti posseir una moral de combat, resistent a les més diverses pressions repressives. Aquesta formació, en una part important, pot venir derivada de la comprensió acurada, que mai de la simple enumeració, dels factors que empenyen l'estat a emprar contra allò anomenat "dissidència" tants i tants recursos. Cal que ens esforcem doncs, en entendre el perquè de la repressió i el perquè es desenvolupa a cada moment de formes diverses. La repressió és avui, aquí, una realitat quotidiana que va des de l'oberta persecució política fins a l'extensió d'un ferotge control social sobre tots els sectors de la societat, especialment els més combatius. Amb aquest dossier però, ens centrarem en aspectes concrets de la repressió, fonamentalment en aquells relacionats, o conseqüents, amb la detenció (escorcolls, comissaria, tortures, denúncies, jutjats...). La legalitat és un reflex de l'ordre polític i econòmic establert, fruit d'una relació de forces, i és clar que no poden limitar-nos-hi. No obstant això, és important conèixer-la, com exigir-la, per ampliar espais de llibertat en front les mesures repressives, per en les ocasions convenientes, desobeir-la.

Com diu Víctor Serge, ja l'any 1926, i prenent com a nostre el pròleg del seu llibre "El que tot revolucionari ha de saber sobre la repressió":

"Conèixer els fonaments de tota acció repressiva i la seva metodologia permet conèixer del què ens hem de preocupar, però també conèixer les impossibilitats dels repressors."

Les recomanacions següents poden servir per molt. Però no són ni molt menys un codi complet de les regles de defensa antirepressiva, ni tan sols de precaució revolucionària. No conté cap recepta sensacional. Només, són regles fonamentals. En el millor sentit, només hi hauria prou en demanar i suggerir rigor, però desgraciadament, l'experiència ens demostra que la seva enumeració no és supèrflua. La imprudència de persones revolucionàries és sempre la millor auxiliar de policia."

Evidentment, hi ha certes pautes que pots seguir per tal d'evitar la detenció. Una militància activa no és contradictòria amb una militància prudent. Cal saber com anar i sortir d'una manifestació, com parlar per telèfon sense subministrar informació a la policia, com anar als llocs evitant seguiments, com tenir en tot moment una actitud que no et faci ser centre d'atenció dels "secretos de torn", com tallar d'arrel els rumors i foragitar els que els fan córrer...

La naturalitat i la discreció són dues virtuts militants que cal posar al mateix nivell que la combativitat. L'efectivitat de la nostra militància serà més gran si procurem "durar" i no pas si ens "cremem" aviat, destacant per ser el que més vegades ha entrat (i esperem que sortit) de la comissaria.

No sempre es pot evitar una detenció i en aquests cas cal que "no t'arrossis", que fins i tot en els casos més fotuts no és la fi del món. Un cop la persona és detinguda, el que ha de fer és tranquil·litzar-se i ordenar les seves idees. En tot moment ha d'intentar controlar la situació i mantenir el cap clar. Molt sovint l'única acusació que poden presentar contra teva serà la declaració autoinculpatòria que voldran que signis i que ratifiquis davant del jutge. No tinguis por del rellotge: recorda que el temps corre a favor teu.

OBJECTIUS DE LA REPRESSIÓ POLÍTICA

El poder establert empra un pla estratègic repressiu que té la finalitat d'aniquilar tota consciència col·lectiva i individual que no li sigui convenient. D'aquesta estratègia podem assenyalar diversos objectius, que són els següents:

- Trencar el teixit col·lectiu solidari

El poder dominant necessita la submissió dels individus per imposar els objectius que el permet seguir amb el seu procés d'explotació i d'opressió, això vol dir poder seguir aprofitant-se de la majoria de riqueses per part de la minoria dominant, de forma que ningú alteri l'ordre establert.

Sempre que es generen processos d'organització de la gent per a fer front a les seves necessitats personals i col·lectives es crea un teixit social solidari. La repressió política va encaminada a trencar les conviccions personals com les col·lectives. Per poder trencar les conviccions de cada persona i així, aconseguir la individualització i per tant la ruptura del col·lectiu, el Poder no escatima amb els mètodes.

Tant el concepte de "guerra de baixa intensitat" com el de "guerra bruta" respon a aquest plantejament.

Surt del típic plantejament de la denominada "guerra convencional", i s'utilitzen tots els mètodes possibles, implicant i utilitzant qualsevol recurs, fins i tot el conjunt de la població. Convertint-se en autèntiques "guerres psicològiques", on tots els factors són importants i on no es pot pensar que això o allò no afecta al conflicte, o que estem molt lluny del problema.

- El control intern

Els governs i els aparells armats de l'Estat consideren com a "enemic" més important i del que han de defensar-se constantment, l'enemic intern: teòricament els grups dissidents o subversius. Aquests passen a ser qualificats des del mateix Estat, com a "violents", "terroristes", "delinqüents", "enemics de la democràcia"... En la pràctica s'amplia aquest concepte d'enemic intern a tots els grups oposats al sistema establert o sospitosos de poder ser-ho, convertint-se així en objectiu repressiu.

L'ús d'etiquetes com la de "terrorista" o la de "violents" opera com a marca, i que intenta que s'accepti socialment com a necessària, o com a mínim justificada, la repressió cap aquestes persones o col·lectius. Sempre són utilitzades les formes d'anomenar amb sentit despectiu, i que sempre van acompanyades amb campanyes de propaganda de criminalització mediàtica.

Les expressions com "si els/les detenen, alguna cosa hauran fet" o "segur que només saben ficar-se en problemes", i que són potenciades i difoses per l'Estat, serveixen per justificar la situació repressiva i així, culpar a les persones afectades i alhora, donar el missatge de "qui no es mou, no li passa res."

- Intimidat a la població

La repressió afecta a les persones detingudes, torturades, incomunicades,... però també afecta a les famílies, amics i amigues, els col·lectius on pertanyen les persones repressaliades, que viuen i comparteixen ideals i lluites. Es tracta d'intimidat-les, de que tot el seu entorn sàpiga el que pot passar-les. Aquesta situació forma part d'una estratègia que busca intimidat a la població. D'aquesta manera difon la por entre la societat. La gent es torna cada cop més desconfiada i es sent moltes vegades paralitzada i ni tan sols participa de les activitats col·lectives.

La por es converteix en un dels més grans mecanismes de control socio-polític

- ***Implantar la impunitat***

El diccionari defineix com a impunitat el fet de quedar sense càstig qui s'ho mereix. En aquest cas la impunitat suposa el convenciment de que res ni ningú podrà canviar el desenvolupament dels fets fixats per l'Estat, i que ningú ni res demanarà explicacions de tants delictes i violacions del drets humans. I en conseqüència, el convenciment de que el Poder exerceix un control absolut i que la gent no els queda altre remei que adaptar-se i col·laborar per sobreviure.

Per poder implantar la impunitat s'intenta aconseguir un ambient social que justifiqui la tortura o la incomunicació com a resposta que no és normal però sí necessària.

- ***Transforma la població***

En últim terme i per poder complir els seus objectius, l'estat necessita transformar la població en col·laboradora, i que es converteixi en una massa amorfa i sense criteri propi. La guerra psicològica que comporta la repressió política suposa la introducció d'un llenguatge, d'una forma de viure, d'una manera de pensar orientades a que la gent accepti les situacions.

La difusió de missatges com els de "terroristes" o "la política sempre és dolenta" no són més que els passos previs a altres com la divisió dels col·lectius, denunciar el veí o la veïna si fa tal cosa o altra, ja que es completament necessari per l'Estat que la població col·labori amb la "seguretat ciutadana".

Ja no és el braç armat de l'Estat el vigilant que reprimeix i controla, sinó que s'intenta que siguin les pròpies persones que exerceixin aquest control, sent còmplices i víctimes d'aquesta repressió política i necessàries en tot procés d'impunitat.

Altres mètodes de transformació, tracten d'ocasionar uns danys permanentment a la persona i al col·lectiu.

Així per exemple, en el cas de la tortura, la persona no sols ha d'enfrontar-se a la seva resistència física sinó també a la seva capacitat militant i personal sobre el convenciment dels seus ideals, transformant-se en el seu propi jutge.

Un dels altres objectius que persegueix la repressió política, a més de la paralització mitjançant la por, és la de fer que la gent no sigui conscient de les seves finalitats, i així tingui menys possibilitats de defensar-se.

IDENTIFICACIÓ I INTERVENCIÓ DE MATERIAL

La policia pot identificar-te sempre i quan sigui per la prevenció o investigació d'un fet delictiu. Mai per rutina, per controlar o atemorir una certa gent. La petició ha de ser personalitzada (a la persona sospitosa) però no a un grup. En tot cas, cal exigir el motiu de la identificació i els números de placa dels agents implicats (segons la llei vigent estan obligats a donar-los).

Al mateix temps, també poden examinar superficialment el teu vehicle i pertinences personals, per tal d'assegurar-se que no hi portem objectes perillosos o substàncies prohibides.

Si et neguessis a identificar-te o t'hi resistissis, poden acusar-te de desobediència a l'autoritat. En el cas de no poder-te identificar al carrer, et poden portar a comissaria (que ha de ser la més propera) per fer els corresponents tràmits. En tant que no et trobes detingut/da, no t'han de fer cap fitxa ni fotografies, ni fer-te signar cap paper, ni molt menys registres corporals ni flexions. En cap cas et poden tancar en cap cel·la, ni tampoc interrogar-te. El temps emprat ha de ser l'estrictament necessari (la llei no determina quant de temps, sols diu l'estrictament necessari) per a poder-te identificar, ja que com estipula la seva llei, l'adopció de mesures extraordinàries (com una identificació o una detenció) han de causar sempre les mínimes molèsties possibles als ciutadans o ciutadanes. En tot cas, la inexactitud en definicions semblants obre la porta a intervals de temps força variables.

Davant la pregunta de si has estat detingut/a tens dret a no contestar-la. A més, cal recordar que només tens antecedents penals en cas de haver sigut sentenciat/da i que la resolució judicial sigui ferma (no estigui pendent de recursos). Has de recordar que qualsevol detenció o sentència condemnatòria quan se és menor d'edat no existeix un cop arribes a la majoria d'edat. No són antecedents penals. La finalitat de la pregunta però no és la d'estalviar-se una consulta per la ràdio, sinó comprovar el teu estat anímic, "trenca el gel" amb la persona aturada, és a dir, en certa manera, inicien així un joc psicològic en el que han de deixar-te ben clar des del principi que ells són l'autoritat i que, passar de la identificació a la detenció, només depèn d'ells. Sobretot tranquil·litat i el cap fred, que les arracades d'orgull o les tremolors precoces no ajudaran més que als policies.

Durant la identificació, la comunicació amb altres persones o fins i tot l'ús del mòbil seran factibles en funció de la tensió de l'ambient, l'actitud prepotent del policia en cap, però també de la nostra picardia. En principi no et serà permesa, i menys si demanes permís, però fer una trucada dissimuladament per fer saber a algú la teva situació no està mai malament, sobretot si ets l'única persona aturada. Saber-te no-aïllat sempre és important i ajuda a tranquil·litzar-nos.

Recorda, no existeix la "retenció", només la identificació o la detenció. Qualsevol irregularitat ha de ser denunciada, i per això cal retenir el major nombre de dades tant dels agents com dels seus vehicles, lloc, hora, procediments... i testimonis.

Pel que fa a la incautació de material, hem de tenir present que només poden endur-se aquell material que pugui ser considerat delictiu o prohibit i, en cas d'aturar-nos encartellant, per exemple, només es poden endur UNA mostra de cada cartell, en tant que seran remeses com a proves d'un fet delictiu o falta. La policia redactarà la corresponent denúncia que, juntament amb el material intervingut, serà enviada al jutjat, on es decidirà si aquest constitueix delicte, serveix com a prova de delicte (obrint així la causa de delicte/falta). En cas contrari, tindrem dret a reclamar que se'ns torni tot allò incautat.

És imprescindible que exigim als policies la còpia de l'acta d'intervenció, on hi ha de sortir especificat l'hora d'inici, l'hora d'acabada, el lloc i el motiu de l'aturada. A més, s'hi ha de detallar tot el material, tant en quantitat com amb una breu descripció, i la identificació (números de placa) de tots els agents de l'operatiu. L'agent responsable ens demanarà la nostra signatura. Després de comprovar que tot s'adiu amb la realitat, ens hi podem negar, fet que l'agent constatarà en l'acta. En acabat ens han de donar la còpia.

La detenció, mesura de per si contundent, ha de practicar-se de la forma que menys perjudiqui a la detinguda tant en la seva persona, reputació i patrimoni. En cap cas no podràs ser privada de llibertat quan se t'acusa d'un delictes de faltes, és a dir, a penes lleus, excepte en el cas que no tinguis domicili conegut. Si no hi ha motius per la detenció, la policia pot prendre nota de la teva identitat i domicili, però res més.

Segons la llei de l'Estat espanyol, només et poden detenir en dos supòsits: quan es cregui de forma raonable que la persona ha participat o comès un fet delictiu, i, a aquelles persones contra les quals un jutjat o tribunal ha dictat una ordre de recerca i captura.

A més, hem de tenir present que qualsevol ciutadà pot detenir a una persona que vagi a cometre un delictes, que l'estigui cometent o que n'hagi fugit. Qualsevol causa diferent a les darreres es tractaria d'una detenció il·legal.

Què passa per exemple, en un cas habitual de pintades. La policia no pot detenir-nos ja que es tracta d'una falta. Ens identificaran i es procedirà a obrir en contra nostra la via sancionadora que acabarà amb la imposició d'una multa. És cert però que a vegades, per poder-nos detenir o per justificar una detenció, consideren les pintades com a danys i no com a falta, això és, considerar que la restauració de les pintades costarà més de 300 € (límit de faltes a danys). És a dir, se'ns pot detenir per unes simples pintades sempre i quan, l'agent policial de torn ens imputi l'autoria de totes les pintades d'un barri o poble (fet poc habitual però que es dona).

▪ **En dependències policials**

Tota persona ha de ser conduïda a les dependències policials, on en menys de 72 hores (en el cas de tenir més de 18 anys i exceptuant l'aplicació de la LAT, que permet la pròrroga a 48 hores més), ha de passar a disposició judicial.

En el cas de menors, la durada màxima és de 24 hores en dependències policials. D'on n'informem directament a la fiscalia de menors i als parents. Com a norma específica està la prohibició de tancar-los en cel·les amb altres detinguts majors d'edat. La declaració policial equivalent a la que han de realitzar el majors d'edat es realitzada a la Fiscalia de Menors, des d'on quedarà en llibertat sense càrrecs, sota custòdia familiar o bé reclòs en un centre de menors.

El principi que regula la durada a comissaria és tant clar en nivell teòric com irreal en la pràctica: la policia ha de fer les investigacions necessàries, per tal de que el jutge pugui valorar els fets, en el mínim temps possible, el temps que causi el mínim de molèsties estrictament necessàries a la persona detinguda.

Abans de transcorregudes 24 hores des de la detenció, la policia ha de comunicar-la al jutjat; de no fer-ho, s'estaria cometent un delictes.

La policia ha d'informar, de manera comprensible, dels fets dels quals t'acusen i dels teus drets. També, et donaran un full, on s'hi recullen els teus drets, per signar. Així, en aquest full veurem que tenim dret,

- A no declarar.
- A no declarar-se culpable.
- A designar un/a advocat/da de la nostra confiança. En cas de no tenir-ne, se'ns assignarà un d'ofici. (excepte en cas d'aplicació de la LAT).
- Que s'informi a un familiar o persona de confiança la detenció.
- A ser reconegut per un metge forense o metge oficial.

A més has de tenir present que, en el camp laboral, en cap cas es pot considerar mostra d'absentisme, la teva estada a comissaria. En idèntic sentit, la teva participació en un judici, ja sigui en qualitat d'imputat o testimoni, no representa cap falta a la feina, segons l'estatut dels treballadors i treballadores.

A partir d'aquí i fins la declaració policial, s'obre un lapse de temps indeterminat durant el qual és molt difícil de predir què pot passar. En funció del tipus de detenció, el com i el quan, o quin cos policial és el causant de la situació es produeixen aquí molts i diversos escenaris a fer front. Des de l'avorriment i la solitud durant hores i més hores fins a l'aplicació de la tortura planificada, passant pels insults, privacions d'anar al lavabo, la manca de menjar adequat o alguna garrotada. En tot cas, i deixant l'aplicació de la tortura per un apartat posterior, hem de ser conscients que la combinació de l'insult; les gesticulacions obscenes; un cop al cap de tant en tant; l'entrepà, el suc i les galetes caducades com a aliment de tot un dia; la dificultat per dormir, per causes provocades o perquè simplement fa fàstic estirar-se en algun racó de la cel·la; anar al servei només quan ells ho decideixen; aguantar les manilles apretades durant hores... forma part de la norma, sobretot quan ja preveuen que la detenció es perllongarà duran més d'un dia. De tots maneres, tot i haver separat tots aquests abusos de l'apartat de tortures, hem de ser conscients que com a tals, per ser abusos i per estar provocant un dany a la persona detinguda, ja són considerables com a tortures, fins i tot en les seves lleis. Així doncs, recordem tot el que ens ha succeït ja que ens servirà per poder enumerar-ho davant del jutge o en una posterior denúncia.

Un fet habitual en la pràctica majoria de detencions polítiques, o simplement quan saben que tenen detinguda a una persona militant de l'Esquerra Independentista o d'altres moviments socials, és l'interrogatori il·legal. Aquell en que, sense ser davant de la presència del teu advocat, som preguntades per la nostra adscripció política, quins casals sovintegem, si coneixem a tal o qual... qüestions que pel seu caràcter polític són prohibides segons la seva constitució però que, depenent del cas, són fetes a peu de cel·la, de manera intranscendent o en una sala d'interrogatoris convencional. L'interrogatori il·legal va estretament lligat a la pràctica de la tortura i per tant, en aquest apartat, l'important que cal saber és que és una pràctica que no hem de tolerar, a la qual ens hem de negar rotundament a participar. Simplement, ens acollirem al nostre dret a no declarar.

La declaració davant la policia.

El primer que ha de quedar clar és: tens dret a no declarar, a no declarar contra teva o declarar negativament a totes les preguntes que es formulin. Fins i tot, tens dret a mentir. L'advocat/da ha de ser present en qualsevol declaració (interrogatori) o reconeixement d'identitat. Cal tenir molt present que la declaració fonamental i única, la que tindrà valor un cop sigues davant el jutge, és la que fas davant la policia i amb la presència necessària del teu/va advocat/da. Arribat aquest moment recorda els teus drets i posa en pràctica les següents qüestions:

- En el cas que l'advocat/da sigui d'ofici, demana que s'identifiqui ensenyant-te el carnet professional per així poder evitar un simulacre de declaració muntat per la policia.
- Per fer constatar la teva negativa a declarar, declara un "no responc" a totes les preguntes.
- En cas d'haver patit maltractaments, vexacions, tortures... explica-ho en la declaració per tal de que quedi constància. I planteja-li al teu advocat/da la possibilitat de presentar un habeas corpus davant el jutge competent. Aquest fet pot ser de gran importància per poder demostrar davant el jutge o en futures denúncies que les noves declaracions policials han sigut arrancades contra la teva voluntat.

A més, tens dret,

- A fer la declaració en català.
- A dictar la declaració que vols fer.
- A llegir-la abans de signar-la.
- A exigir la rectificació de la declaració en cas de que no estigui correcte (tants cops com sigui necessari).

- A suspendre la declaració i descansar, en el cas que perdís la serenitat o simplement no et trobis bé.

La llei estableix que les preguntes de l'interrogatori han de ser directes i no contenir cap punt capciós. En la redacció de la declaració han de constar totes les preguntes i respostes. És important que comprovis que en la fulla o fulles transcrites no hi hagi cap espai en blanc que permeti afegir coses que tu no has declarat, si fos així, no ho dubtis, signa en tots ells.

Després de la declaració, tens temps, uns deu minuts, per poder parlar amb l'advocat/da.

- **Declaració davant del jutge**

Un cop finalitzades les investigacions, la policia ha de portar la persona detinguda a declarar davant del jutge de guàrdia o del jutge que conegui del procediment que ha motivat la detenció. És a dir, de comissaria, i després de fer la declaració en presència del teu/teva advocat/da, t'hauran de dur als jutjats, t'estaran passant a disposició judicial.

S'inicia aquí el segon tràmit de la detenció, on novament hauràs de fer front a una declaració. De la mateixa manera que en la anterior (la realitzada a comissaria), hi ha d'estar present el teu advocat. És el millor moment de rectificar, total o parcialment la declaració policial (ja que en no ser-hi presents els agents que probablement t'han agredit, insultat, etc. esdevé més fàcil d'actuar sense tantes coaccions). És vital que hi denunciïs i detallis totes les irregularitats, maltractaments i tortures patides. En cas necessari, demana l'assistència d'un metge forense.

Una cop escoltada la declaració de la persona detinguda, les al·legacions del Ministeri Fiscal i estudiat l'atestat de la policia, el jutge o jutgessa acordarà:

- Llibertat sense càrrecs: quan s'estimi que no hi ha delicte o no s'hagi acreditat de manera suficient que el detingut hi ha participat. El jutge ordenarà l'arxivament de les diligències i el procediment s'acaba aquí.

- Llibertat provisional: en els supòsits en què hi ha indicis de la comissió d'un delicte però aquests no són clars; quan són clars però no suficients per pensar que la persona hi ha participat, o bé quan tot i ser clara l'existència del delicte i la participació del detingut la infracció doni lloc a una pena inferior a 6 anys, el jutge decretarà la llibertat de la persona de forma provisional. Això vol dir que quedarà lliure sota condició que es presenti al jutjat els dies que s'assenyalin. El procediment continuarà fins la celebració del judici.

- Presó provisional amb o sense fiança: Quan el delicte que s'inculpa té previst una condemna de més de 6 anys, decretarà la presó provisional del detingut. Això significa que la persona ingressarà en un centre penitenciari provisionalment fins la celebració del judici. La llei limita aquesta estada a la presó segons el delicte. El temps pot oscil·lar entre els 3 mesos i els 2 anys, amb o sense fiança (en casos vinculats a "terrorisme", els judicis excedeixen quasi per norma aquesta durada màxima, establint-se per aquests casos les pròrrogues de fins a 2 anys més). Si finalment hi ha condemna, el temps que es passa a la presó es resta de la pena que se li imposi a la persona. El jutge pot declarar presó preventiva atenent-se als antecedents de la persona, l'alarma social o en temes de terrorisme, el jutge pot decretar **presó incondicional** (sense fiança), encara que el delicte del qual se l'acusa no superi els 6 anys.

- La fiança: Quan el jutge ho consideri oportú podrà imposar una fiança a la persona detinguda com a condició per no ingressar a la presó. La fiança es fixarà en funció de la natura del delicte, l'estat social i antecedents, que pot ser material o personal. La primera consisteix a dipositar una suma de diners al jutjat. La segona a designar una persona que es faci responsable de l'inculpat i respongui de la seva conducta. La finalitat de la fiança és garantir que la persona inculpada continuï vinculada al procés i evitar el risc de fuga. En els casos en què no es fixa fiança i s'ordena l'ingrés provisional a la presó també es diu que s'ha decretat "presó incondicional", és a dir, que no hi ha possibilitat de fiança.

La devolució de la fiança aquesta s'efectua: quan el fiador ho demanés, presentant alhora a la persona processada, quan aquesta ingressa a presó, quan es dicta un auto ferm de sobreseïment o sentència ferma absolutòria o quan, essent condemnatòria, es presentés la persona per a complir condemna o bé, per la mort de la persona encausada, estant pendent encara el procés.

- Tramitació: Per poder adoptar qualsevol d'aquestes mesures (presó incondicional o presó provisional amb fiança), el jutge haurà de convocar una petita audiència amb el detingut i el seu advocat, el Ministeri Fiscal i l'acusació particular si n'hi hagués. Aquesta audiència s'ha de celebrar dins el límit temporal màxim de la detenció, que són 72 hores.

És important saber que l'adopció d'una mesura privativa de llibertat, és a dir l'ingrés a la presó de forma provisional, ha de ser demanada per les parts. Si cap de les parts no ho demana, el jutge haurà de deixar la persona en llibertat provisional

EL PROCEDIMENT D'HABEAS CORPUS.

És el procediment que la llei preveu per tal que es pugui reaccionar contra una detenció il·legal, entenguís dit en el pla teòric, és clar. Cal tenir ben present que es tracta d'una mesura que exigeix immediatesa i que, cal que sigui atesa amb el màxim de celeritat. Qualsevol temps d'espera innecessari pot ser interpretat com una obstaculització del propi procediment.

Requisits

Que la detenció sigui il·legal. Una detenció és il·legal quan:

- L'autoritat no té competència per fer-la.
- No s'han respectat les formalitats que exigeix la llei.
- S'ha superat el límit temporal de la detenció.
- S'han vulnerat els drets fonamentals de la persona detinguda.

Qui pot iniciar l'Habeas Corpus:

La persona detinguda, els seus pares, fills, germans, cònjuge o persona amb vincle afectiu similar. El seu advocat, el Ministeri Fiscal i el Defensor del Poble.

Tramitació

Les formalitats per a iniciar el procediment són mínimes, mitjançant escrit o compareixença (és a dir, dictant al funcionari allò que es consideri oportú, que ho recollirà per escrit, ho transcriurà i, de ser correcte ho signarem i ens en quedarem una còpia). Hi ha de constar simplement: identificació de la persona que ho sol·licita i relació amb la persona detinguda, lloc on es troba privat de llibertat la persona i motiu pel qual s'interposa l'habeas corpus. Es pot presentar davant de la mateixa comissaria o del jutjat de Guàrdia. No és necessari advocat ni procurador.

Qui coneix del procediment

El jutge d'instrucció i, si n'hi ha més d'un, el de guàrdia, sigui l'hora que sigui. Si la persona ja ha ingressat a la presó, el jutge de la localitat on estigui el centre penitenciari.

Admesa la petició, el jutge ordena a l'autoritat competent que porti la persona detinguda a la seva presència. El jutge també pot desplaçar-se al lloc on es trobi la persona detinguda. En un termini màxim de 24 hores des que es va iniciar el procediment, el jutge ha de decidir:

- L'arxivament de les actuacions quan consideri que la detenció és legal.
- La posada en llibertat de la persona detinguda si la detenció és il·legal.
- La continuïtat de la detenció, però en un establiment diferent o custodiat per persones diferents. Així com accelerar el seu pas a disposició judicial.
- Posar la persona detinguda a disposició judicial perquè la detenció ha excedit el termini màxim de les 72 hores.

L'adopció de qualsevol d'aquestes mesures requereix audiència prèvia amb la persona detinguda, el seu advocat, el Ministeri Fiscal, els funcionaris que el van detenir o els que el custodiïn.

L'acceptació de l'Habeas Corpus per part del magistrat suposa de fet l'inici de la denúncia contra el cos policial per detenció il·legal i és per això que tan desagrada als policies la presentació d'aquesta mesura. Cal dir però, que en alguns casos, i per evitar "complicacions", l'habeas corpus progressa a la pràctica, avançant el pas de la persona detinguda a disposició judicial o fins i tot deixant-la anar, amb càrrecs o sense, però sense reconèixer sobre el paper l'acceptació de la mesura per tal de no comportar l'obertura de diligències contra els policies.

Breument, cal que recordis (del tríptic d'Alerta Solidària):

1. ELS TEUS DRETS EN CAS DE DETENCIÓ

-

Tens dret que la policia faci saber a la persona que tu decideixis el motiu de la teva detenció i el lloc on et trobes.

Per designar l'advocat/da que vulguis només n'has de saber el nom i cognoms.

Tens dret a utilitzar la teva llengua.

Abans de declarar han de llegir-te els teus drets i dir-te de què t'acusen per saber de què t'has de defensar.

Tens dret a ser visitat per un metge forense, exposa-li totes les agressions i maltractaments soferts.

No pots declarar sense la presència del teu advocat. No has de permetre els interrogatoris il·legals. En cas de no ser possible, fes-ho constar en la teva declaració davant l'advocat/da i assegura't que consti per escrit en la declaració.

Mai et declaries culpable, nega-ho tot encara que et sembli inversemblant. Tens dret a mentir. Si el procediment segueix endavant tindràs temps de preparar una bona declaració amb l'advocat/da.

Tens dret a presentar un habeas corpus si creus que t'han detingut il·legalment. Si és acceptat pots passar directament a disposició judicial.

Si ets menor d'edat, han de posar en coneixement dels teus familiars la teva detenció. És molt aconsellable acollir-se al dret de no declarar.

CONSELLS PRÀCTICS

No signis res sense haver-ho llegit abans detalladament. No signis cap acta que et pugui culpar (pertinença d'objectes, documents,...). Si no estàs d'acord amb la transcripció de la declaració fes que la rectifiquin.

Vés amb compte a tocar els objectes que et digui la policia, perquè es pot utilitzar en contra teva.

Si et maltracten fes-ho constar en la teva declaració: interrogatoris il·legals, tractaments vexatoris, no deixar-te anar al WC, no deixar-te dormir, beure i/o menjar, etc. Fixa't que quedi per escrit abans de signar.

Si esculls advocat/da d'ofici, demana que s'identifiqui ensenyant-te la documentació.

Has de tenir en compte que només pots parlar amb el teu advocat o la teva advocada un cop has prestat declaració davant la policia (encara que t'hagis negat a declarar) i, per tant, no et pot aconsellar abans.

Si et pregunten per la teva ideologia o per la militància tens dret a no contestar emparant-te en la constitució.

No responguis cap pregunta que no faci referència a tu, o bé contesta que no ho saps.

En cas de sotmetre't a una roda de reconeixement, és obligatòria la presència de l'advocat/da.

Si ets dona, només et pot registrar una policia.

Si estàs en recerca i captura, informa el més aviat possible l'advocat/da.

I recorda: No estàs sol/a, el temps corre a favor teu. Procura mantenir la calma.

2. El registre domiciliari

Davant d'un registre domiciliari has d'exigir:

Presentació de l'ordre judicial del registre. On ha de figurar el nom i la signatura del jutge que l'autoritza, el teu nom i domicili. Si no te l'ensenyen et pots negar al registre. En el cas de tractar-se d'una operació "antiterrorista", la policia no té obligació a presentar cap ordre judicial, comunicant-li al jutge en menys de 24 hores el registre, ja n'hi ha prou. Però exceptuant aquest punt, tant en un registre "antiterrorista" com en un de més "ordinari", els drets que segueixen són vàlids i els hem de fer respectar (denunciant qualsevol irregularitat).

Has d'estar present tu i, com a mínim, dos testimonis (que poden ser simples veïns).

A més, ha de ser-hi el secretari judicial o, si ho autoritza el jutge, un funcionari de la policia judicial.

Signa l'acta després de la lectura aixecada pel policia encarregat i on ha de constar la teva o la dels testimonis i la del policia encarregat del registre.

A més, és important que estiguis atent/a a:

L'acreditació del secretari judicial o el funcionari de policia judicial, la qual has d'exigir.

Vigilar el registre i que consti en acta tot el que s'enduen.

Controlar la duració del registre.

Si el registre es realitza de forma regular pots exigir que quedi constància en l'acta i denunciar-ho posteriorment al jutge.

Si el resultat de l'escorcoll és negatiu, convé exigir als qui l'han realitzat (secretari o policia judicial) un certificat acrediteu. I, suposadament, han de donar-te'l.

Massa sovint però, el teu paper dins l'escena de l'escorcoll es reduirà a vigilar una paret, davant la qual t'han plantat i comprovaràs espantat com entren i surten, amunt i avall, policies a dojo. Així, els testimonis, veïns per exemple, probablement només hi seran presents des de l'entrada, sense veure el teu estat i sent cridats només per estampar la seva signatura en el document oficial oportú. No ho dubtis, no permetis aquests abusos, mira d'impedir aquesta pràctica, exigeix els teus drets, recorda el màxim de detalls i en acabat, presenta la corresponent denúncia.

Que es produeixi un registre no ha de comportar, ni ha de respondre, necessàriament a una detenció.

3. Els seguiments

Els seguiments tenen com a objectius el control, amb la intenció de clarificar dades d'una persona (casa, relacions, treball, militància, localitzar punts de reunió...); o bé, la possible detenció. Normalment, en tots dos casos, és pràcticament indetectable. El seguiment es fa amb el màxim de discreció per professionals i nosaltres, carregats de coses al cap, som incapaços de veure'ls. No obstant, hi ha un altre tipus de seguiment on sí esdevé fàcil de localitzar-los, de forma exagerada i massiva a vegades. Ens trobem davant d'accions de coacció ja que es realitzen per fer-nos pressió i fer-nos agafar por. En aquests casos, el millor és ser conscient de la realitat i tenint clar l'objectiu d'atemorir-nos, no deixar-nos vèncer i seguir actuant amb normalitat i el cap ben fred. De ser així, simplement hauran fallat.

En cas de detectar seguiments per part de la policia, intenta:

- Mantenir la calma i verificar les sospites.
- No els facis entendre que els has detectat, simula fer vida normal adoptant mesures de seguretat. No demostris nerviosisme o por, actua amb naturalitat.
- No ho comentis per telèfon, intenta informar a les persones que creguis però directament.
- Intenta recollir totes les dades que et puguin permetre d'identificar-los en un futur (per una possible denúncia), el hora i lloc que te'ls trobes, com altres proves identificatòries (fotos, vídeo...), apuntant descripcions físiques, de roba, de vehicles... però recorda, sempre amb unes pautes de seguretat.
- Si la persecució s'intensifica s'ha de denunciar jurídicament i pública.
- **En cas de ser conscients de trobar-nos enmig d'una operació policíaca** (per indicis diversos o per obvietats com recents detencions de persones del teu entorn), intenta no anar sol/a, reduir les sortides i posar-te immediatament en contacte amb l'advocat/da. No et fiquis nerviós/sa, i no truquis o vagis a casa de cap altre company/a militant que pugui estar vigilat/da.
- No prenguis cap decisió (anar-te'n de vacances o presentar-te a jutjats...) sense haver valorat la situació objectivament o consultar-ho.

Hem de pensar que de vegades són simples controls rutinaris, i qualsevol canvi d'actitud, moviments estranys, trucades neguitoses... els pot fer sospitar i creure que tens res a amagar o que mires d'ocultar fets delictius. Això et pot comportar com a mínim, tenir-los encara més a sobre.

4. Normes de seguretat

Les normes bàsiques de seguretat d'una persona militant independentista s'han de convertir en uns hàbits sempre presents, una forma de vida que, sense entorpir la tasca que realitzes cada dia, dificulti al màxim qualsevol acció repressiva. Això no vol dir que caiguem amb la "clandestinitat" ni cap paranoia similar, simplement acostumar-se a una forma de treball que no et posi en perill ni a tu ni a altres.

La primera norma podria ser la de desterrar dels nostres hàbits la xafarderia, la curiositat de conèixer informació que no està destinada a l'activitat que has de desenvolupar. Recorda que ningú pot dir allò que no sap. Una persona militant no val més per saber més coses sobre altres o les seves activitats, el seu valor radica en el seu treball. El saber més també et posa en perill per ser una font potencial d'informació i sobretot, posa en perill a tots els companys i companyes i al propi desenvolupament de la lluita. Un gran problema és el que existeix en moltes assemblees que la feina no es assumida per tots i totes per igual, esdevenint a que només un petit grup d'aquesta pròpia assemblea assumeix la major part de la feina política a realitzar. En el cas del rumor, queda ben clar que durant la història de la nostra lluita, sempre ha jugat un paper prou important, demostrant-nos amb el temps que és una de les seves millors eines de distorsió i control polític. Em d'anar en compte amb les informacions que rebem, com les que reproduïm i sempre serà important verificar-les. No ens podem permetre un moviment dividit a causa de la xafarderia i el rumor.

Una persona militant que és controlada, difícilment podrà desenvolupar la seva feina sense que ells ho sàpiguen. L'única manera d'evitar certes vigilàncies és aconseguir ser el màxim de nospitos als ulls de l'ocupant. El posat de "lluitador", l'exhibicionisme, la indumentària... són, de vegades identificadors com a mínim prescindibles.

Una persona militant que actua de forma irresponsable en qüestions de seguretat ha de ser apartat de qualsevol tasca compromesa, ja que posa en perill una feina que costa molts esforços i limita l'avenç de la lluita. Al mateix temps, cal anar amb cura amb les persones que desconexim del tot i que se'ns apropen tant a la barra del bar com a l'assemblea, sobretot si aquesta és oberta. Anomenar noms de persones que s'han reunit o han fet, que han anat a tal lloc en nom de tal col·lectiu... són dades que d'arribar a orelles enemigues són de gran importància encara que per nosaltres no la tinguin.

Pel que fa al telèfon, recorda que pot estar intervingut. Parla sempre com si ho estigués. Això no vol dir fer vida "d'agent secret", sinó que senzillament reserves les informacions sensibles a contactes directes.

En una assemblea, o reunió on es discuteixin temes importants de ser curosament tractats, hem de recordar l'habilitat dels telèfons mòbils alhora de captar tots els sons i emetre'ls a qualsevol receptor. No és necessari estar enmig d'una trucada, tot aparell capta els sons del voltant i fins i tot estant apagat, degut a la pila interna que entre d'altres manté l'hora i el calendari en marxa. Si bé una bona mesura pot ser la desconexió del mòbil i l'extracció de la bateria, també pot servir el deixar-lo fora de la sala de l'assemblea. Un altre factor a tenir en compte amb el mòbil és la delació permanent que fa de la nostra posició. Per ràpids i elementals càlculs de trigonometria, la companyia de telefonia, i evidentment també la policia, pot localitzar-nos en tot moment, amb millor precisió quan més densa és la xarxa d'antenes que ens envolta. Un mòbil a la butxaca pot ser com un "secreta" enganxat al nostre costat durant tot el dia, no badem.

En cas de posseir documentació compromesa (adreces, agendes, cartes, documents...) cal amagar-ho o destruir-ho. Pensa que un possible escorcoll domiciliari o de locals polítics per a la policia és essencial. Recollir al màxim informació de la nostra activitat política o dels col·lectius als que pertany, tant sigui per completar els coneixements que tenen de la nostra lluita (composició de organigrames, militants, adreces...) o per poder pressionar-te en cas de detenció.

Tampoc té cap sentit que et posis un mocador al cap o una careta si abans o després poden identificar-te (fotos...) amb la mateixa roba. Llençar-la i renovar així el vestuari de tant en tant no fa mal.

Normes de seguretat a les manifestacions.

- No hi vagis mai sol/a, ni a l'hora d'anar ni a l'hora de tornar.
- Vigila els seguiments en transports públics o aparca el cotxe a una distància prudencial.
- No portis mai a sobre ni al cotxe documents polítics (actes de reunions, informes...), agendas, adreces, claus de locals...
- Cobreix-te la cara exclusivament si és necessari (fotografies, videocàmeres...) i avisa el servei d'ordre en cas de veure res sospitós.
- Demana la identificació als i les periodistes i vés amb compte amb les preguntes en les entrevistes.
- No diguis cap nom durant la manifestació per tal de no facilitar la identificació dels teus companys i de les teves companyes.
- Vés amb compte amb els provocadors i amb els infiltrats. No et deixis portar per consignes combatives ni facis accions de les quals no en coneguis l'origen ni la gent que les fa.
- Prepara una cita de seguretat amb els i les companyes.
- Cal seguir les indicacions de la gent que organitza la manifestació i mai anar per lliure.
- Així que aparegui la policia no cal córrer, s'ha d'aguantar el màxim possible.
- També és important saber el possible recorregut de la manifestació abans de sortir.
- Sigues molt observador/a amb tot el que t'envolta. Pots detectar secretes, videocàmeres (als balcons, a finestres...).
- Si vesteixes amb discreció, serà més difícil que et puguin identificar i detenir després de la manifestació.
- Si reps una agressió policial no vagis a l'hospital més proper si pots evitar-ho, i procura anar-hi acompanyat/da.

5. Enviament segur de missatges electrònics

Text extret de la revista *Solidaire* (20 de desembre de 2000)

Heu de comunicar informacions sensible? Partiu del principi que tot allò que circula per Internet pot ser interceptat i llegit. Intenteu, doncs, de dificultar la feina als indiscrets. Alain Verleyen, informàtic, ens mostra alguns trucs.

Comenceu per classificar les vostres comunicacions en tres categories: missatges oberts, missatges confidencials i missatges top-secret. Per als missatges oberts no cal prendre cap mesura particular: els podeu escriure i enviar-los amb els vostres programes preferits.

Els missatges confidencials són aquells que no voleu que qualsevol persona els pugui llegir. Si mai un missatge confidencial és interceptat, cal que el seu contingut sigui difícil de llegir, però si el contingut és descobert, això no ha de significar cap mena de catàstrofe. Per fer que aquests missatges siguin difícils de llegir, el millor és utilitzar un programa de codificació (se'n diu també encriptar). N'hi ha molts, d'aquests programes, amb nivells de seguretat molt diversos. El programa més fiable, segons els nostres coneixements, és el PGP. A més, posseeix un petit Add-In (un petit programa que s'afegeix a un altre programa existent, la qual hi proporciona funcionalitats suplementàries) per a l'Outlook i l'Outlook Express, la qual cosa permet no només codificar un document que s'adjunta a un correu electrònic, sinó també el mateix missatge d'aquest correu.

Com funciona? El principi és el següent: cada persona amb la qual heu de comunicar-vos us ha de transmetre la seva clau pública (és preferible no fer-ho per Internet). Quan envieu un missatge, heu de codificar-lo amb la clau pública del/s vostre/s corresponal/s. Aquest serà, per tant, l'únic que el podrà obrir gràcies a la seva clau privada. És com si poséssiu una carta dins una capsa (la clau pública us ha permès construir aquesta capsa), enviéssiu la capsa i el vostre corresponal sigui l'únic que tingui la clau per obrir-la.

Igualment, també podeu codificar un missatge sota la forma d'una foto. Totes les informacions contingudes dins un ordinador estan, en efecte, formades per unitats d'informació (bits) que es trien entre 0 i 1. Tant un text com una foto. Però una foto conté més bits (0 i 1) que un text. Hi ha, doncs, programes especials - s'anomena a això esteganografia- que arxiven un text en forma de fotografia. Aquesta foto l'envieu al vostre corresponal, el qual, amb la clau adequada, la transforma en text.

És imprescindible que tinguem en compte esborrar l'arxiu del nostre disc dur. Alain Verleyen. Efectivament. Abans d'utilitzar el PGP, heu picat (escrit) i guardat el vostre text en un fitxer ordinari (elmeutext.doc). Tot seguit l'heu codificat amb el PGP (montext.pgp) per poder-lo enviar per correu electrònic. Però cal aleshores esborrar el fitxer original (montext.doc). Ara bé, la funció d'esborrar del Windows no elimina pas realment els fitxers. Per tant, necessiteu un programa que els destrueixi irremeiablement (es parla alguna vegada de "wiper"). Aquesta funció existeix dins el PGP però és millor utilitzar el programa BCWipe, que és molt fàcil d'utilitzar i que us permetrà no només esborrar un fitxer sinó també de netejar completament el vostre disc dur de tots els documents esborrats amb el Windows.

I per als missatges top-secret? Si no voleu que el contingut sigui conegut per cap persona indesitjable, és molt senzill: no l'envieu per Internet, encara que sigui codificat. Millor encara, no escriviu mai un document secret en un ordinador que utilitzeu per connectar-vos a Internet. En efecte, encara que escrivíssiu el vostre fitxer sense estar connectat a Internet, fins i tot és possible que, per mitjà de programes espies, el contingut del fitxer es trobi a la xarxa la propera vegada que us hi connecteu. És molt senzill d'entendre però difícil d'aplicar perquè això implica tenir dos ordinadors.

És igualment possible de captar i reproduir, sense que us n'adoneu, la radiació electromagnètica del senyal de vídeo de tot allò que passa en la vostra pantalla. No és pas cap tècnica "exòtica". El procediment és ben conegut i utilitzat sovint en l'espionatge industrial. D'altra banda, existeix una indústria especialitzada dins el que hom anomena els ordinadors Tempest protected, que no desprenen radiació electromagnètica. Un material utilitzat sobretot en l'àmbit militar i molt costós per a la utilització ordinària. Una bona alternativa és la utilització d'un ordinador portàtil. Els seus components electrònics i sobretot la seva pantalla produeixen una radiació molt més difícil de captar.

D'altra banda, hem de recordar que els serveis policíacs s'interessen tant per la identitat de l'emissor com per la del destinatari d'un missatge. És una de les seves tècniques per reconstruir l'estructura d'una organització que vigilen. Ells no s'interessen, doncs, només pel contingut dels missatges telefònics o electrònics, sinó que també analitzen qui es comunica amb qui, en quin moment i amb quina freqüència. Per evitar de fornir-los d'informacions, cal utilitzar els telèfons públics o els cibercafès (anant amb cura amb les càmeres de seguretat) i enviar els correus electrònics a adreces amb pseudònim.

6. *El subjectivisme*

La mancança política que pateix el moviment es manifesta en forma de subjectivisme, és a dir, en forma d'incapacitat d'analitzar les qüestions de forma objectiva i política, tot deixant-se portar per apreciacions personals i subjectives.

Aquesta incapacitat es va manifestant de manera reiterada al propi si de l'independentisme a través de valoracions del tot subjectives. El subjectivisme s'aplica per part d'alguns com a recurs incorrecte per tractar les contradiccions amb altres línies o organitzacions. Però també s'ha aplicat i s'aplica de manera continuada, a les persones militants de forma de desqualificació política i personal.

En el cas de la repressió, sobretot en moments d'enduriment d'aquesta que fa difícil el funcionament de la militància i afavoreix la crispació i l'aparició de falsos discursos (en els quals s'amaguen la confusió i que no es manifestin de forma clara), el subjectivisme apareix en forma d'acusacions, desqualificacions, passivitat vers el tema,... per totes bandes. Convertint-se en veritables situacions paranoiques, degudes a la manca de capacitat per tal de poder plantejar de manera objectiva les qüestions polítiques. Tot moviment revolucionari que pretengui avançar, com ha de ser el cas de l'independentisme, no ha de caure mai en aquest límit.

La militància independentista ha d'acostumar-se a analitzar les coses en termes objectius, i cal fer un esforç per raonar políticament, independentment de les organitzacions o persones que hi ha al darrere de la proposta o projecte. Doncs cal analitzar el moviment com a fenomen variable i amb contradiccions.

Són impressionants, les "bajanades" llançades per alguns/es irresponsables contra certs col·lectius o persones; o l'alegria de certes persones militants prou immadures, independentment de l'edat o experiència política, que a la barra del bar o amb el grupet es dedica a atribuir certes accions, actuacions o posicionaments polítics d'altres militants. Amb això no vol dir que no existeixi una crítica política objectiva, sinó que es vigili en no deformar la realitat.

Dins la lluita antirepressiva, el subjectivisme ha fet molt de mal i és imprescindible eliminar aquestes conductes per poder desplegar un teixit solidari sòlid i en bons fonaments.

Cal que tota la militància tingui clar que el comportament de les persones represaliades tenen un sentit polític dins del moviment independentista.

No és correcte valorar el comportament de les persones represaliades d'acord amb els criteris particulars ni apreciacions personals. En aquest sentit cal situar les coses políticament i partint d'uns criteris objectius. Un front antirepressiu independentista només serà veritable força política quan tingui la coherència política necessària per incidir en la realitat política i de manera conjunta amb tot el moviment independentista. I això només es pot fer si en la pràctica diària s'impulsen formes d'unitat. No s'avançarà amb proclames idealistes o subjectives, situades al marge de les necessitats polítiques de la lluita independentista. Al contrari, servirà per aguditzar encara més les divisions artificials. La defensa política amb tots els seus ets i uts només es podrà assumir si es crea les condicions per al reforçament de l'independentisme, això a través de propostes tàctiques i en concret, reforçant la unitat.

Cal dir que la lluita contra el subjectivisme és un combat ideològic; per tant, va en contra d'uns plantejaments i unes idees, i no pas contra unes persones. L'objectiu es superar formes d'anàlisi i de treball incorrectes. Cal doncs, entendre la lluita contra el subjectivisme a tots els nivells i assumir tota la militància independentista a fer plantejaments polítics amb rigor i coherència i prendre responsabilitat, no només a nivell de base, sinó en relació amb projectes d'àmbit nacional.

Davant de cada qüestió política, cal esforçar-se per què sigui analitzada amb el màxim d'objectivitat; partint de la realitat existent, amb totes les seves limitacions i contradiccions. La construcció de l'independentisme polític requereix com a condició l'eliminació de tot rastre de subjectivisme.

7. Tortures (objectius i mètodes)

Objectius de la tortura

La tortura s'utilitza com a arma política contra la dissidència. Evidentment, que les condicions en les que es trobi la persona marcaran la forma i els mètodes de la tortura, com també els objectius específics que es pretenen amb la seva utilització, encara que tots ells tindran un denominador comú, la funció política per la qual s'utilitza.

Els objectius que es persegueixen agafen aspectes tant individuals com socials. A nivell individual, generalment, no es tracta d'obtenir informació ràpida sinó de doblegar a la víctima. Les formes per aconseguir-ho varien des de l'obtenció d'un determinat comportament, a la transformació de l'acceptació forçada de col·laboració (reconeixements, testimoniatges, delacions...), fins al trencament psicològic. En aquest sentit, cal tenir present que la tortura ja no es basa únicament en el dolor físic, sinó contràriament, en un conjunt de tècniques combinades en les quals pot ser-hi o no aquest dolor. En l'essència, s'estableix una lluita en la qual es pretén vèncer al torturat. La victòria final és la identificació absoluta de la víctima amb el seu torturador. Jean-Paul Sartre, afirma en la introducció d'un llibre d'Henri Alleg on es narrava el testimoni d'un torturador que: "l'objectiu de la tortura no és solament obligar a parlar, a traïr. És necessari que la víctima es reconegui a si mateixa, pel seus propis crits, per la seva submissió, com una bèstia humana als ulls de tots com també als seus. És necessari que la seva traïció l'aniquili, el destrueixi per sempre com a ésser humà. La persona que cedeix davant la tortura no només se l'ha obligat a parlar, sinó que també se l'ha reduït per sempre com a persona..."

Utilitzar la col·laboració forçosa de la persona juntament amb l'intent de despersonalitzar-la, de despullar-la de la seva autoestima, té la finalitat d'aconseguir que canviï de valors i que perdi tot sentiment de solidaritat i que renunciï a seguir actuant. Com diu Joseba Atxotegui, psicoanalista basc: "si la persona torturada no aconsegueix mantenir en la seva ment les motivacions justes que la van dur a lluitar, si no té suficient maduresa, integració mental per no caure en l'òrbita del torturador, aquest haurà vençut..."

En aquest procés que es segueix, en aquest camí cap a la destrucció de la persona, hi trobem les passes ja marcades i planificades i que es poden resumir com segueix:

- Atacar la determinació de no parlar i de no col·laborar.
- Posar progressivament a la persona en condicions psicològiques i d'esgotament psico-físic, de dependència i de humiliació. Fent que les defenses psicològiques caiguin sistemàticament, destruint-les, aconseguint que la persona no pugui oposar-se a la situació i a les exigències que se l'imposen.
- Arribar al punt de destruir la pròpia imatge i la seva consciència, és a dir, es destrueix la consciència lúcida que la persona torturada té de la seva personalitat, del seu compromís militant, de la seva pròpia dignitat, de l'autonomia dels seus propis pensaments i de la seva pròpia voluntat. Amb les sessions de tortura el que s'obté és una pèrdua d'autoestima moral i política.

Cal destacar que moltes vegades es tortura sense tenir la finalitat de treure informació o col·laboració. És la utilització de la tortura com a instrument de terror, perquè no es limiti a la persona torturada sinó que també s'impregna el seu entorn i per extensió a la població. Compleix una funció exemplificant, indicadora del que et pot passar si no s'obeeixi. Intentar atemorir el major nombre de persones deixant que es conegui la seva existència, fent que en uns nivells populars, com els entorns dels moviments polítics revolucionaris, es tingui un ple coneixement de la seva pràctica. Que s'expliqui sense que quedi constància als mitjans de comunicació ni judicialment, però això sí, que s'expliqui. L'atemoriment creix quan es revela la impunitat d'aquestes actuacions. Per Eva Forest, "utilitzar la tortura per fer por, no es tant per aconseguir informació en els interrogatoris, sinó per acoquinar a la persona que la rep i sobretot, al poble que observa. Generar por que condueixin a la inhibició (...) es tracta d'estendre la por sobre un sector importat de la població (...), no hi ha dubte que és premeditat, es vol que es sàpiga, que es conegui que es tortura. Si l'objectiu d'aquesta

por és inhibir, el que alimenta la por ha d'estar sempre present. La tortura quan s'utilitza per a fer por ha de ser visible”.

En conclusió, cal tenir present aquest objectiu últim i més comú de la tortura, el de paraitzar, en tant que actua “com a mesura exemplificant i preventiva, de profilaxis social, inhibidora d'actuacions i fins i tot, de capacitat crítica”, com afirma Miguel Castells.

Elements de la tortura.

Segons els moments i necessitats concretes que ho requereixen, les tortures són aplicades de forma combinada, establint metodologies i tècniques diverses. En general, els elements més utilitzats per qualsevol cos de policia durant una detenció, són les següents:

- Restricció o supressió de les necessitats bàsiques, com menjar, dormir, beure...
- Restricció de les necessitats fisiològiques.
- Obligatorietat a romandre en condicions higièniques deplorables, tant per les condicions de la cel·la, com per la neteja personal.
- Obligatorietat a romandre durant moltes hores dempeus, cara a la paret, amb les mans recolzades en aquesta, amb les cames obertes, sense poder-se moure. Generalment, sota amenaces i/o cops.
- Exposició de llargs interrogatoris, amb presència de varis interrogadors que adopten papers oposats (agressiu-amistós); vivència de situacions absurdes, temudes, il·lògiques, sense cap sentit aparent, amb humiliacions, insults, amenaces, vexacions...fins l'esgotament físic i psíquic de la persona.
- Romandre amb les manilles apretades.
- Obligat a fer durant hores postures incòmodes, doloroses i/o humiliants. Agenollat, de puntetes, fent el gos, la cigonya (emmanillat amb les mans darrera dels genolls i dempeus)...
- Cops amb la mà oberta, buscant més dolor per la zona colpejada que per la intensitat del cop. També s'utilitza, però en menys grau, la pallissa amb cops de puny per tot el cos, o “la roda” on un grup considerable d'agents colpegen a la persona detinguda i la llancen dels uns als altres.
- Obligatorietat de realitzar flexions fins l'esgotament.
- La manipulació dels sentits; mitjançant una caputxa o una cinta en els ulls, escoltar les tortures d'altres persones detingudes (reals o gravades), l'ús de drogues...
- L'asfíxia, cobrint-te el cap amb una bossa de plàstic o ficant-te el cap dins de l'aigua.
- L'aplicació de descàrregues elèctriques en zones sensibles del cos.
- La simulació d'execucions.

Tècniques de la tortura.

Actualment existeix tot un sistema “integral”, extremadament dúctil i eficaç, on la informació-confessió i la manipulació-destrucció psicològica estan fortament interrelacionades. Però també es té en compte l'oportunitat psicològica, social i política per decidir com, on, amb quines finalitats i amb quins mètodes de tortura realitzaran un interrogatori, i si en aquest s'arribarà o no a utilitzar mètodes de tortura; si es poden permetre o no certs tècniques sense un gran risc polític a nivell d'opinió pública estatal o internacional. En general, i el més habitual, és l'ús de mètodes moderns de tortura, on la psicologia i la psiquiatria modernes han inventat nous sistemes en els quals l'agressió física tradicional és mínima o bé inexistent.

El “rentat de cervell”, la “son interrompuda”, “les tècniques de condicionament”, “l'aïllament”..., així com moltes altres i més bastes –encara que no per això menys nocives- com són les humiliacions, les vexacions, els insults... han utilitzat, unes més que altres, els coneixements de la psicologia i de la psiquiatria, posant-les al servei de la maquinària de la tortura.

Anem a explicar alguns dels mètodes psicològics de tortura, els objectius pels quals van ser creats i el que pretenen en l'actualitat i la funció que compleixen. Abans però, cal recordar que la tortura és sempre la combinació de diferents tècniques, els objectius propis de cada una d'aquestes

va provocant el desgast, fonamentalment psíquic, que en el conjunt de la persona, esdevé l'objectiu final dels torturadors.

“El rentat de cervell”, pretén obtenir la capitulació psicològica de la persona detinguda. L'origen del mètode cal entendre'l, en els casos que ens ocupen, com l'adaptació de la tècnica original que fou dissenyada per a llargs períodes de temps (camps de reeducació inicialment i aplicada en les presons actuals). S'hi distingeixen clarament tres fases: un període de debilitament mental, pròleg de l'interrogatori; l'interrogatori pròpiament dit i finalment, la racionalització de les “confessions” segons la perspectiva desitjada pels interrogatoris. Cadascuna d'aquestes fases tenen un objectiu específic. La primera, buscava trencar la voluntat de la persona mitjançant l'impacte psicològic, l'impossibilitat de dormir i l'aïllament. De forma deliberada la detenció es realitza de la manera més traumàtica possible, per exemple: es deté a altes hores de la matinada, ja que comporta grans avantatges des del punt de vista psíco-fisiològic perquè s'arranca a la persona del somni, transcorrent l'arrest en un estat semiconscent, a més de situar-nos amb aquest muntatge en un ambient de por. Un cop dins del centre de detenció, queden confiscats la majoria dels objectes personals, sobretot aquells que serveixen de suport a la seva personalitat. A la cel·la, la persona detinguda passa hores sense saber què fer, què passarà, quan vindran, no pot parlar amb ningú; experimenta una angoixa creixent amb el pas de les hores, se l'ordena que es mantingui de peu, sense asseure's, o que sigui i no s'aixequi, o que només miri cap a un costat i que no dormi, així durant hores; si canvia de posició sense haver rebut l'ordre per fer-ho, l'obliguen a col·locar-se en la posició correcta; si dorm, la desperten bruscament; no hi ha llum natural i la llum elèctrica no s'apaga mai.

En la primera fase, la tortura consisteix principalment en impedir que la persona detinguda conciliï la son durant diversos dies. Deixant-la sense dormir durant el dia, passant la nit sota un focus de llum potent, el qual dificulta la conciliació de la son. Però, en cas d'adormir-se, la desperten: cops a la porta de la cel·la, xiulets... A més a més, a aquest impediment s'hi afegeixen els estímuls que originen angoixa: aliment mediocre i en poca quantitat, impossibilitat per rentar-se (per tant el seu aspecte físic va degradant-se), impeding fer les necessitats fisiològiques, elevant o disminuint la temperatura de la cel·la; negant notícies del què està passant als seus familiars o amics; desinformació generalitzada del motiu de la detenció, desconeixent per quant temps estarà en aïllament i detinguda... Segons els testimonis recollits, aquesta ignorància és la més difícil de portar.

D'altra banda, tot això succeeix en total aïllament, tenint un considerable efecte destructiu sobre el psiquisme de la persona detinguda: tot el seu sistema de relació s'ha trencat, provocant el desenvolupament ràpid d'allò que J. C. Lauret i R. Lasiera en el seu llibre “La Tortura sense sang”, anomenen el “síndrome de presó”, que vol dir: un conjunt de símptomes que afecten el seu comportament. A mesura que passa el temps, creix en proporció un cert relaxament i alhora, l'angoixa: el menor soroll enterboleix la son i desperta l'atenció, amb les oïdes atentes, esdevé el sobresalt quan l'agent s'aproxima a la porta de la seva cel·la, i les actituds canvien: transmet submissió al “medi ambient”. Com a conseqüència de l'impediment per dormir i l'aïllament, així com el desconeixement de les fases naturals (dia-nit) i del transcurs de les hores i dies, es produeix la pèrdua de la noció del temps. Això comporta una espècie d'estat psicòtic, d'absoluta desconexió de la realitat; on s'hi pot arribar a sofrir fins i tot al·lucinacions, principalment auditives i visuals.

La segona fase, és la de l'interrogatori. Generalment, i degut a l'estat d'angoixa que provoca l'aïllament, la persona detinguda rep l'interrogatori com un alleugeriment. Normalment, aquesta segona etapa ha sigut preparada en funció de les dades que es tenen de la persona detinguda: indicant els mètodes a seguir, l'actitud de l'interrogador, els delictes que la persona acusada és susceptible d'haver comès o pot arribar a assumir com a propis encara que no ho siguin.

L'interrogatori, generalment, s'efectua de nit, creixent la pressió psicològica, ja que s'és menys lúcid, i menys equilibrat que durant el dia: la víctima és més fàcil de manipular. Es treu la persona de la seva cel·la sense cap explicació, se la porta a través d'interminables passadissos a una habitació normalment buida, on només hi ha posades un taula d'escriptori i un tamboret. L'interrogador, moltes vegades, està sol i portar uniforme, però altres policies poden entrar, de tant en tant, oferint a la víctima una variada sèrie de comportaments, des de la benevolència fins als insults i els cops...

L'actitud de l'interrogador canvia segons la personalitat de la detinguda, si sembla una persona tímida, doncs l'interrogador es mostrarà dur i amenaçant; i si és una persona orgullosa, aquest es mostrarà barroer i arrogant. Una dada important és que l'interrogador, en tots els casos, actua com si la persona detinguda fos culpable i aquesta culpabilitat fos coneguda.

Les primeres sessions de l'interrogatori es dediquen principalment al relat autobiogràfic, orígens socials, família, amics, coneguts, tot el que ha fet la persona detinguda durant la seva vida. Aquest procediment suposa despullar-la psicològicament i proporciona a l'interrogador una idea més aproximada de la persona que té al davant, quines són les seves debilitats, amb les que podrà jugar més endavant. També es posa al descobert certes característiques "crimals", ja que és quasi impossible que una persona no es penedeixi o es senti culpable d'algun fet comès, encara que no tingui res a veure amb la legalitat. En fi, per obra i gràcia d'aquest despullament biogràfic, la persona abandona progressivament la seva identitat. En un principi, creu que explicant la seva vida, i sobre tot si està segur de no haver comès res delictiu, podrà justificar-se; el més desconcertant és però que, encara que no existeixi cap relació entre els actes del llarg de la seva vida i el motiu de la detenció, el que si es dona és que és "culpable", encara que no sàpiga de què.

A mesura que aquesta fase va desenvolupant-se, l'interrogador modifica les seves actituds en funció de si la persona interrogada col·labora. El policia pot mantenir una actitud amistosa, però aquesta no durarà gaire, doncs no pot deixar que s'instal·li una situació rutinària, més tard o més d'hora assenyalaran el disgust per la declaració realitzada, i s'exigirà que continuï explicant, argumentant que sap més del que diu i així, l'actitud de l'interrogador serà cada cop més amenaçant.

L'interrogador disposa d'una varietat de mètodes per poder exercir pressió sobre la persona detinguda sense deixar senyals físics, sense tocar-la; tot i no descartar l'ús de tortures físiques, si que es pretén que aquestes siguin les mínimes necessàries: la persuasió disfressada de sinceritat (l'interrogador dialoga amb la persona detinguda de forma amistosa intentant convèncer-la de l'absurd de la seva actitud de no col·laboració, doncs més tard o més d'hora acabarà confessant i que és millor no haver d'arribar a l'ús de la força). Si la persuasió no dona resultats, es passa als insults, les amenaces, les vexacions... fins i tot, a promeses de llibertat i econòmiques, o d'altres mentides. La majoria de vegades, es recorre al xantatge amb membres de la família, principalment la parella o els pares o els fills.

Una tècnica força estesa és la del canvi brusc d'actitud durant l'interrogatori: al principi l'interrogador sembla amable però de cop, comença a agafar la pistola, a amenaçar, a insultar... una variant d'aquest procediment, consisteix en fer entrar en "escena" a dos interrogadors: un actua de "bo", es mostra simpàtic, i l'altre de "dolent", es mostra colèric, violent...

De vegades, els interrogatoris es combinen intercalant períodes bastant llargs, durant els quals la persona detinguda ha de romandre de peu i, sovint, amb les mans, o els dits, aixecades i recolzades a la paret. Sense aliment ni beure i sense poder anar a fer les seves necessitats fisiològiques. Novament l'aïllament, la privació de la son, les vexacions, el romandre dret... són les tècniques més freqüentment usades enmig dels interrogatoris. A més, aquestes no deixen cap senyal visible, i si al dia següent passa la revisió del metge forense, aquest no trobarà cap empremta, excepte el cansament i l'angoixa de la persona detinguda, per les quals ja existeix una explicació, que es donarà si el forense la demana, tot i que la majoria de les vegades no ho fa, el cansament natural, l'excitació i l'angoixa normals en una detenció.

Cal remarcar que durant tot l'interrogatori, la persona detinguda es troba sota control mèdic. Metges que coneixen perfectament els mètodes assenyalats i saben fins a quin punt la persona pot suportar tot plegat sense causar-li danys irreparables, en la seva vida física o psíquica. La mort accidental d'una persona detinguda es considera un error, una mostra d'ineptitud.

La tercera i última fase del "rentat de cervell" és la racionalització. Després de ser maltractat físicament i psíquica, la persona detinguda ha de buscar una sortida, i aquesta consisteix en una declaració coherent, una confessió que respongui a les exigències del torturador. El mecanisme d'aquesta racionalització forçada es basa en la manipulació del sentiment de culpabilitat.

L'interrogador no busca únicament una confessió, sinó que ha de persuadir la persona detinguda que és "culpable", justificant així el tracte rebut. El sentiment de culpabilitat funciona explotant el fet que, que com diem abans, ningú se sent del tot "innocent".

És interessant destacar el fet de que l'interrogador està convençut de que la persona detinguda és culpable, independentment de qualsevol delictes concret. Ha sigut detinguda per la policia perquè amenaça la seguretat de l'estat.

Una altra dada important a aportar és la situació psicològica de la detenció. La persona detinguda, gràcies a una angoixa artificialment creada per l'absència d'estímul en les condicions d'aïllament de la cel·la, respon a un "punt de ruptura" que la fa acollir-se, sinó favorablement, si com a mínim com un respir, a la intervenció activa de l'interrogador. El seu estat de debilitat mental i física, la seva dependència, a vegades infantil per les condicions imposades, són de tal magnitud que la persona detinguda està disposada a acceptar suggeriments que en un estat normal hauria rebutjat. Aquesta és la raó per la qual és tan important que l'interrogador sigui l'únic que es relacioni amb la persona, és a dir, que la persona detinguda es trobi en total aïllament. Paradoxalment, fins i tot l'amenaça pot ser rebuda positivament, tant fort és el valor de la comunicació i la paraula en una situació d'aïllament i d'esgotament. J. C. Lauret i R. Lasierra, davant d'això, assenyalen que "...per un singular procés d'inversió, la persona detinguda es converteix en víctima d'un procés de socialització, que en circumstàncies normals consideraria indesitjables". A més, afegixen: "es podria dir que aquest procediment funciona millor quan es fa oral. La persona aprèn des de la seva infància a fer servir el llenguatge per expressar conscientment els seus sentiments i les seves idees. A través d'una subtil desposseïció de si mateixa, la persona detinguda es veu obligada a reconèixer faltes que no ha comès. Aquest reconeixement de la pròpia culpabilitat, és més important que la realitat de les faltes." Conclouen apuntant que "confessant, la persona, en certa forma, s'ha separat de la seva ànima en mans dels inquisidors. A partir d'aquest moment, aquests ja no han de rendir-li comptes".

La privació de la son, com ja hem comentat abans, consisteix en obligar a la persona detinguda a romandre diversos dies pràcticament en vigília, durant el dia ha de caminar al llarg i ample de la cel·la. Un guàrdia la vigila constantment perquè no s'aturi i, si presenta símptomes d'esgotament, se l'ordena canviar el ritme. Per la nit tampoc pot dormir, al menor signe de somnolència se la desperta brusquement.

Aquesta tècnica de tortura, per si sola, pot tenir conseqüències dramàtiques. Una privació de la son que s'exerceixi durant vuit dies pot produir estats d'al·lucinació, oscil·lant aquests entre fases de fantasia i de realitat. De totes formes, és difícil precisar quants dies són necessaris per tal que la privació de la son provoqui aquests símptomes. Més aviat podríem dir que la privació de la son menor als dies assenyalats, només podria produir al·lucinacions amb l'ajuda de drogues i un metge que les controli. Amb l'ús de les drogues, l'organisme s'esgota encara més que la conseqüent debilitat provocada per les hores d'insomni.

El doctor R. T. Wilkison i el seu equip iniciaren l'any 1964, a Cambridge, una sèrie d'experiències per tractar de determinar les conseqüències de la privació del son. A més de les modificacions químiques en l'organisme, estudià els efectes que provoca en el comportament, des del punt de vista psicopatològic i en termes de motricitat.

Experiències idèntiques s'han realitzat als EUA, dues d'elles en concret per part de l'equip La Fayette Clinic. Sembla ser, que els individus privats de son presenten incapacitat per concentrar-se, desorientació temporal, d'espai i il·lusions. A partir del quart dia, se senten perseguits, comencen a inventar, experimenten al·lucinacions visuals i tàctils. Aquestes al·lucinacions semblen correspondre, segons certs investigadors, als intervals situats en els períodes de son. L'esforç per romandre despert reporta un excés de despesa d'energia. L'organisme ha de recórrer de forma excessiva als sistemes de transferència energètica que, passades un centenar d'hores sense dormir, s'esgoten. És en aquest moment quan apareixen els símptomes de psicosis. Poden aparèixer, en el període comprès entre quaranta i cent hores, al·lucinacions discretes, però si es manté la vigília, s'originen deliris paranòides. Els estudis realitzats per determinar les conseqüències a llarg plaç de la privació

de son, indiquen que aquesta per si sola produeix transformacions psíquiques, neurològiques o psicològiques, més enllà de la duració de la privació dels sons. No obstant, res confirma aquesta declaració, donat que els experiments s'han realitzat en la tranquil·litat dels laboratoris. El subjecte se sent protegit sense percebre cap altre pressió. Molt diferent és quan aquesta privació es dona dins dels centres de detenció, acompanyada per altres varietats tècniques de tortura. Unes i altres contribueixen al deteriorament mental de la persona reclosa, comportant algunes vegades conseqüències més traumàtiques. Podem provar d'imaginar –encara que sigui impossible apropar-nos a les vivències personals– que el clima d'una detenció i, fins i tot des d'abans, des del moment de l'arrest, està carregat de por, enfonsant la víctima en un univers traumàtic

Les tècniques de condicionament, de les que en podem destacar principalment cinc: els ulls tapats, restar dret durant molt temps, aïllament auditiu durant tot el període que dura la detenció (aquest aïllament s'aconsegueix mitjançant un soroll monòton que apaga la resta de sons), privació absoluta de son i dejuni estricte o menjar mínim (a poder ser pa i aigua exclusivament) La persona detinguda roman durant hores amb les cames separades, mirant cap a la paret, obligada a recolzar els dits de les mans en aquesta i havent de conservar la postura durant un lapse de temps que oscil·la entre les 6 i 16 hores seguides. A aquesta immobilitat s'hi afegeix un soroll monòton que impedeix controlar qualsevol altre so i, de forma permanent, des de l'inici de la detenció, se'ls tapa els ulls amb una vena, una caputxa, una bossa de plàstic o similar.

Tapar els ulls a la persona detinguda, impedeix la identificació del personal policial, així com dels locals, passadissos, etc., per on la traslladen. L'habitual és que augmenti la sensació de inseguretat, de l'aïllament i així es contribueixi a l'eficàcia dels interrogatoris.

El soroll permanent impedeix escoltar els sons interiors i exteriors, els moviments dels policies, així com conèixer –per poder anticipar-se– al que vagin a fer, i en conseqüència, augmenta la sensació de inseguretat i aïllament.

La privació del son i el romandre hores dretes, immòbil en una posició incòmoda i el règim alimentari, provoquen la disminució de les defenses psicològiques de la persona detinguda.

A Irlanda del Nord, a l'agost de 1971, en una operació on detingueren a 342 persones, el Govern britànic encarregà que un grup de 12 persones fossin tractades d'un mode especial durant 6 dies. Foren sotmeses durant aquest període als següents procediments: el seu cap fou cobert mitjançant un sac negre teixit estret; se les sotmeté durant tot aquest temps a un soroll de 85/87 decibels, amb l'objectiu de cobrir qualsevol so exterior; se les obligà a romandre un llarg període de peu en la mateixa posició (amb les mans recolzades en la paret i en alt, per sobre del cap, i si es movien eren colpejades), donant-se el cas d'arribar a aguantar així fins a 15 hores; havien de dur roba impermeable que impossibilités la transpiració; no se les permeté dormir durant els dos o tres primers dies; la temperatura de les cel·les era massa càlida i, en el cas de permetre-les dormir, massa baixa.

En aquesta experiència, es comprovà que passades només 24 hores, començaren a produir-se greus trastorns de tipus psicòtic, amb pèrdua de la noció del temps i al·lucinacions, angúnies i depressions, idees delirants i serioses alteracions que perduraren durant mesos.

És evident que cada cop amb major "professionalitat", els interrogadors disposen d'una extensa sèrie de tècniques psicològiques de condicionament, molt refinades i eficaces per estovar, suggestionar, intimidar, aterrar, mentir a la persona detinguda. Podríem resumir-les:

- A la persona detinguda se li pot donar informacions falses però versemblants sobre familiars i amistsats.
- Fer sentir gravacions amb declaracions manipulades, o obligar-la a sentir, durant hores, crits gravats de persones torturades.
- Se les pot amenaçar amb afusellar-la, matar-la.
- Confondre-la, desorientar-la amb interrogatoris irracionals, absurds, així com amb contradictòries actituds o situacions.
- Impedir-les el son o dormir suficientment, mitjançant multitud de medis.
- Obligar-les a mantenir durant hores posicions incòmodes.

- Usar, augmentant progressivament, xantatges ben dosificats, amenaces, pressions, sotmetre a actes humiliants, realitzar promeses que no van a complir-se.

Els testimonis recollits mostren que aquestes tècniques de condicionament (sembla que la majoria d'aquestes, amb petites variacions, estan basades en el "rentat de cervell") poden engendrar una certa desorientació mental que desapareix unes hores després. És cert que alguns casos presenten seqüeles persistents durant mesos, però no es poden confirmar traumatismes durant molt temps, encara que tampoc descartar-los, principalment per a una persona detinguda de certa fragilitat. El que s'evidencia és la impossibilitat per determinar quan les conseqüències traumàtiques són de llarg record, que oscil·len en funció dels mètodes usats, a l'estat resultant d'ansietat després d'un llarg període de detenció en aplicació de cruentes tècniques de tortura, a la culpabilitat del que ha dit o pel seu comportament durant la detenció, a les pors a les represàlies amb que l'han atemorida i a la seva pròpia personalitat.

Robert Daly, professor de psiquiatria en el col·legi universitari de Cork, realitzà un informe després d'observar a 20 persones detingudes, i que foren sotmeses a pressions coercitives durant la seva estada en mans de la policia de l'Ulster. Havent investigat sobre l'estrès i els seus efectes assenyalà: "Entre els símptomes més corrents he notat una gran inseguretat, una por i angoixa, i també insomni, malsons i reaccions d'una intensitat inesperada". Aquest psiquiatra comparà els senyals psicopatològics de les detingudes amb els traumatismes observats en certs combatents de la Segona Guerra Mundial. A més, s'inquietà davant l'aparició sobtada d'úlceres d'estómac, mals de cap i xiulets persistents d'oïda. En el curs de les investigacions, molts li confessaren que eren indiferents respecte al viure o al morir, encara que no havien tingut cap intent de suïcidi.

L'ús de drogues és ben conegut en molts països. A la policia li interessen, cada cop més, els "sèrums de la veritat": productes usats en hospitals psiquiàtrics als que se'ls sostrau la seva funció inicial per convertir-los en instruments d'investigació policial. Barbitúrics, tranquil·lizants, neurolèptics... subministrats en dosis normals amb la conseqüent disminució de la concentració i de la voluntat, o el subministrament intravenós de dosis de pentotal o d'altres anestèsics d'acció ràpida, amb el posterior emboirament mental o desencadenament d'inhibicions i absència de record del que ha succeït i el que s'ha dit sota efectes de les drogues, fins a l'administració de psicodislèptics (al·lucinògens), i de substàncies capaces de provocar en breu angoixa de mort o trastorns de tipus psicòtic amb desorientació, greus crisis de malestar i plor, depressions i anhels indiscriminats d'ajuda.

Aquestes drogues poden provocar la degradació psíquica de la persona detinguda, però serveixen d'ajuda a la policia en la preparació d'una "confessió espontània". On és el dret al silenci? Si bé totes les tècniques de tortura vulneren aquest dret, aquesta en concret va molt més enllà. No només procura obligar a la persona detinguda a que confessi mitjançant la manipulació de la seva voluntat (com també es fa amb les altres tècniques) sinó que fins i tot exerceix la seva influència directament sobre l'inconscient de la detinguda, arrancant-li una confessió que després no recordarà.

Arribat aquest punt, podem assegurar que l'objectiu d'aquestes tècniques de tortura ja no és el fet d'obtenir una confessió forçada. L'objectiu principal és un altre: es pretén trencar la personalitat de la presa o la detinguda, sobrecarregant-la físicament i, principalment, psicològica. Es busca, malgrat que aquest no en sigui el principal fruit, que les seqüeles de la tortura, les seqüeles psicològiques, siguin la millor garantia de la "no reincidència" i de la "reeduació" o "reinserció social".

Els efectes devastadors d'aquests mètodes, han interessat el Ministeri de Defensa d'Irlanda del Nord des del 1971. Lord Gardiner esmenta en el seu informe sobre la qüestió que, "oficials i homes del serveis d'instrucció (English Intelligence Centre) ensenyaren en el transcurs d'un seminari, l'abril de 1971, als membre del RUC (policia unionista dels 6 comptats ocupats), el procediment a seguir a Irlanda del Nord". Aquestes tècniques d'interrogatori formen part de la instrucció que s'imparteix en centres de formació d'unitats especials en la lluita antisubversiva o contrainsurgent.

Però no només interessaven aquestes tècniques a la policia britànica. La investigació sistemàtica de nombrosos països, especialment EUA, Canadà, Alemanya, Estat espanyol... ha provat que en el marc de programes d'estudis mèdics, militars, etc., s'imparteixen coneixements sobre tipus d'interrogatoris, fet que demostra l'interès d'aquests governs cap a les noves possibilitats de control del comportament mitjançant una tecnologia avançada.

Malgrat que les dades corresponents a l'existència d'escoles especialitzades per a torturadors no estan confirmades, les millors proves de que això és verídic les aporten els propis torturadors que han abandonat els seus països i han parlat de les seves experiències. Però a més, existeixen registres oficials judicials, com els judicis a policies grecs l'any 1975 i posteriors. Aquests testimonis indiquen que els torturadors són reclutats d'entre soldats, que es troben complint el servei militar d'acord amb el règim vigent, i entre policies de graduació inferior. Els reclutats reben un entrenament polític intensiu, en relació al perill que pel país suposa tota persona "dissident". Després d'una sèrie de fases, en les que són seleccionats, passen a l'entrenament especial.

La televisió francesa va emetre fa ja uns quants anys la pel·lícula titulada "El fill del teu veí", i produïda per un grup de metges danesos, que treballaven contra la tortura. Aquesta es basava en un estudi realitzat per una psicòloga grega sobre mètodes de selecció i entrenament dels futurs torturadors. Alguns dels actors d'aquesta pel·lícula eren antics funcionaris de la tortura. S'hi explica com es produeix tot el procés, com són seleccionats els joves d'un medi rural, a qui se'ls entrena per aquest "ofici". Al principi de l'entrenament, eren sotmesos a maltractaments i tortures; després venia un període en el que se'ls feia creure que eren molt importants, superiors... L'entrenament especial, segons es desprèn del llibre "la tortura", consisteix primerament en un violent programa especial en el que els mateixos reclutats són colpejats i obligats a colpejar a altres, a realitzar actes denigrants davant dels seus col·legues i són forçats a acceptar una gran brutalitat. Després de l'entrenament, els reclutats són destinats a la custòdia dels presos, on veuen com se'ls tracta violentament, després a esquadrans de detenció i finalment són assignats a destacaments de tortura. Si es resisteixen són amenaçats amb la pèrdua dels privilegis que havien obtingut al principi, amb càstigs als familiars o torturats ells mateixos fins a acceptar-ho. Un cop acceptat, segueixen obtenint privilegis en l'estructura a la qual pertanyen, o en d'altres estructures governamentals, o fins i tot, tenint la possibilitat de formar part d'altres patrocinades pel govern o privades, però amb el suport d'aquest. El seu estatus és reforçat amb la idea que la seva feina és important per la seguretat de l'estat.

En arribar a aquest punt ens podem plantejar el següent: és el torturador una persona com les demés o bé és un psicòpata? Si ens referim als testimonis de les víctimes, a part d'alguns sàdics que fan molt de grat la seva feina, la majoria semblen que la seva personalitat hagi estat abstreta, veient-se obligats a acceptar la feina mitjançant amenaces.

La idea que la tortura és una qüestió de sàdics i que aquests la practiquen dins d'unes institucions que més o menys funcionen bé, que rebutgen la tortura, que existeixen uns funcionaris que s'excedeixen en les seves funcions, és un argument sempre usat des del poder per justificar aquesta pràctica. No obstant, com hem analitzat, la tortura fou regulada, no precisament per sàdics, i investigada més endavant per científics que poc o res tenen a veure en la seva personalitat unes característiques perverses. Són les pròpies institucions, els seus objectius, les que fan que la tortura es practiqui; són aquestes les que posseeixen unes característiques i objectius perversos, no els seus funcionaris, els quals no són més que funcionaris de la tortura.

Així doncs, i per tot el que s'ha exposat, s'evidencia que, com en èpoques anteriors, el que es ve repetint és la pràctica sistemàtica de la tortura. Que sigui sistemàtica però, no vol dir que s'utilitzi amb totes les persones detingudes, sinó que cal relacionar-la, a més del factor quantitat amb el factor finalitat, l'ús que se'n fa: la seva pràctica no és casual sinó que s'usa com a sistema sempre que el poder ho considera necessari.

8. Breu manual d'interrogatori.

Síntesi del manual de policia de E E Inbau i J E Reid, Criminal Interrogation, citat en AAW, Psicho Sources, Bantam Books, Nova York 1973 y P Watson, "Guerra, persona y destrucción (usos militares de la psiquiatria i la psicologia)", editorial Nueva Imagen, Mèxic 1982, pàg. 190-191.

1. L'ambient ha d'estructurar-se de forma que a la persona detinguda se la privi de tot suport psicològic. La sala d'interrogatoris ha d'estar privada de qualsevol estímul sensorial (el mínim de mobiliari i res de decoració); durant l'interrogatori, la persona detinguda, ha de seure en una cadira incomoda i no se la pot deixar fumar.

2. El poder latent del funcionari, que interroga, ha de ser utilitzat amb subtileza al seu favor. La majoria de les persones tenen una "zona límit" corporal, això vol dir, que hi ha un àrea en la qual les disgusta el fet de que "entri" algú. Es tracta d'un radi de 70cm a 1m. Així, més que un interrogatori convencional, "cara a cara", l'interrogador modern pot fer preguntes assegint-se o quedant-se al darrera de la persona detinguda, sense que aquesta no el pugui veure.

3. Quan l'interrogat està en un estat de confusió a causa de la desorientació psicològica, el funcionari pot fer ostentació de tenir una perfecta certesa (inexistent) del presumpte delictes, fins al punt d'arribar a presentar falsos testimonis.

4. Si no funciona, es passa al relleu de l'interrogador, aquest serà requerit en un altre lloc i el seu lloc serà ocupat per algú completament diferent. Així poden col·laborar els dos per exprimir al màxim l'interrogatori, una d'elles agressiva i l'altra pren la defensa de la persona interrogada. El de l'actitud amistosa pot assegurar que sotmetrà a l'altra a un procediment disciplinari, sempre que la persona interrogada parli lliurement amb ell del "problema".

5. Si hi ha dos o més persones detingudes, el que normalment té èxit és la utilització d'aquestes en funció d'una a l'altra. L'investigador pot llençar tota la culpa del succés sobre l'altra, per poder obtenir la confiança de l'interrogat.

Bibliografia

- “Afirmación y resistencia, la comunidad como apoyo.” de Carlos Martín Beristain i Francesc Riera. Editorial Virus.
- “La columna infame” de Lurdes Moraza i Mertxe Basterra. Editorial Txalaparta.
- “El petit llibre roig del jove independentista”
- “Si t’enxampen, no t’arronsis!” manual antirepressiu de 1987, editat pel Comitès de Solidaritat amb els Patriotes Catalans.
- “Recomanacions de seguretat pel militant independentista” editat al 1996.
- “Guia para afrontar la repressom” de Asociación de preSOS Galiza.
- “¿Podemos hablar sólo de represión cuando hablamos de represión?” de Iñaki Gil de Sant Vicente, 2001.
- “Relaciones de control social y estrategia represiva.” de Iñaki Gil de Sant Vicente, 2001.
- “Lo que todo revolucionaria debe saber sobre la represión” de Victor Serge, 1925.

Alerta Solidària, juny 2003

